

MIT MESÉLT
NATHAN ZSIDÓ

A TÖRÖK CSÁSZÁRNAK?

TANULSÁGOS HISTÓRIA

SZÉP RIGMUSOKBAN.

BUDAPEST, 1886.

MÉHNER VILMOS KIADÁSA.

(IV. ker., papnövelde-utca 8. sz.)

Mit mesélt Náthán zsidó a török császárnak?

Volt egy bölcs császára egyszer a töröknek,
S volt egy Náthán zsidó, még sokkalta bölcsebb.
Hivatta ezt egyszer törökök császára
Es illetén szókat intézett hozzája:

„Hallottam, hogy bölcs vagy; való-e, meglátom!
Én egy nagy dolognak tudására vágyom.
Melyik vallást tartod legjobbnak, azt kérdem,
Taníts meg, ha tudod, ne legyek kétségben.

„Három nagy vallás van elterjedve köztünk,
Annak vagyunk híve, a melyben születünk.
Én muzulmán vagyok, te pedig zsidó vagy,
S a keresztényeknek a száma is jó nagy.

„E vallások közül csak egy lehet igaz:
Arra felelj nékem, vájjon hát melyik az?
Sokat törtem rajta a fejem hiába —
Szólj s az igazságot hozd világosságra.”

Erre a bölcs zsidó illeténcép szólott:
„Nagy dolgot kérdezel Szultánom, nagy dolgot!
Feleletül szolgálád egy kis mesét választ,
Bölcs elméd kiérti belőle a választ.

Élt egy jámbor ember valamikor régen
 Idegen országban, távol messzeségben.
 Nem igen volt neki kincse, gazdagsága,
 De volt annál is jobb, becsesebb jószága.

Volt neki egy remek sárarany gyűrűje,
 Az édes atyjáról maradt rá örökbe.
 Ősidőktől fogva fíról-fíra szállott,
 A köve opál volt és ezer szint játszott.

Erről a gyűrűről az vala megírva:
 Isten-ember előtt kedves, a ki bírja,
 De csak akkor, ha az, a ki ujján hordja,
 Ezt a titkos erőt szentül hiszi, vallja.

Neki is akkép volt atyjától meghagyva,
 Mint atyjának hagyta volt meg a nagy atya:
 „Viseld ezt a gyűrűt, a míg élsz, ujjadon,
 Többet ér ez, mint egy egész uradalom.

S ha majd közeledtét érzed halálodnak,
 Add át örökségül legkedvesb fiadnak;
 Ki idősb, ki ifjabb, te azt ne tekintsed,
 A legkedvesebre bízd e drága kincset.

S úr a többi felett a házban az legyen,
 Szavának a háznép hódoljon békében,
 Mert ez a gyűrű a szeretet gyűrűje,
 S szeretet az élet irányító tűje.”

Szerették is teljes világ-életében,
 Mert könyörült mindig az árván, szegényen;
 Szerette mindenki, rokon ós idegen,
 Senki se nézett rá irigyen, hidegen.

Volt neki egy áldott asszony felesége,
Azt is teremtette isten jó kedvébe,
De híres is volt ám szépsége, jósága,
Tán hét vármegyében se volt neki mássá.

Meg is áldá isten házas életöket,
Három szép fiúval díszítvén frigyöket.
Apjok-anyjok szárnya alatt nevedtek,
Jószívű, daliás legényekké lettek.

De nem lehet soha boldogság bú nélkül,
(Napfény is, villám is szökell le az égből)
Mehalt a jó anya, a jó hű feleség,
Magához emelte az Örök fényesség.

Nagy csapás volt biz ez a három fiúra,
S az atyát még inkább terhelte a súlya.
Olyan terhet rakott a bú a nyakába,
Féllábbal a sírban vala nem-sokára.

Arra kellett tehát immár gondolnia,
Ki kapja a gyűrűt, vájjon melyik fia?
Mindenik egyaránt jó volt, engedelmes.
Szívének egyaránt mind a három kedves.

Ha ma a legkissebb tetszett rá méltónak,
Holnap a közbülsőt hitte rá valóbbnak
Most ennek, majd annak oda is Ígérte,
A mint egyik-másik volt egyedül véle.

Míg lehetett, addig szépecskén így ment ez,
Csakhogy a zord halál senkinek se kedvez.
Azon veszszük észre, egyszer csak itt terem,
Akkor aztán nincsen irgalom, kegyelem!

A jó atyát nem a halál búsította,
 A gyűrű miatt volt kegyetlen nagy gondba,
 Egy fiára azt most örökül rá hagyja,
 A más kettőt pedig szívtelen megcsalja?

Mit tegyen? szerető szíve így határoz;
 Titkon ügyes ötvöst hivat az ágyához:
 „Látod ezt a gyűrűt, én jól megfizetlek,
 Hogyha két szakasztott párját csinálsz ennek.”

Két nap múlva hozza munkáját az ötvös,
 A jó atya szíve örömeben röpdös,
 Mert a három gyűrű szakasztott egyforma,
 Maga se tudja, az igazi mék volna.

A munka jutalmát busásan megadja,
 Azután egyenként fiait hivatja.
 Apai áldását külön adja rajok,
 A gyűrűt is szépen megkapja mindháromok.

Alig hogy behunyta szemét édes apjok,
 Alig borultak rá a fris síri hantok.
 Előáll mindenik a gyűrűt feltartva,
 Hogy ötet illeti a háznak uralma.

Persze nem hihetnek a maguk szemének,
 Mássát látva mind a saját gyűrűjének.
 Kerül többrül-többre, fordul szórói-szóra:
 Bízzák az eldöntést törvényre, bíróra.

Egyaránt esküdte az előtt mindhárom:
 „En apámtól kaptam, isten is úgy áldjon!
 Nem is lehet máskép, hisz rég megígérte,
 Az enyém igazi, ez nincs kicserélve.

Hogyan is hihetném csalfának atyámat?
 Testvéreim ellen gyanúm inkább támad.
 Sajnálom, hogy vádat kell rajok emelnem,
 Ki akarnak ütni a nyeregéből engem!”

Szólt erre a bíró: „ha meghalt apátok
 Székem elé rögtön ide nem hoztátok,
 Akkor csak menjetek, hova is gondoltok?
 Azt hiszitek, én itt rejtvényeket oldok?

De mégis várjátok, nemde azt mondtátok,
 Az igazi gyűrű oly égi ajándok,
 Hogy a mint meg vagyon az felőle írva,
 Isten-ember előtt kedves, a ki bírja?

A valódi gyűrűt erről megismerjük,
 Mert a hamisaknak nincs varázserőjük.
 Mondjátok meg tehát, melyik ez köztetek,
 Kit a másik kettő a legjobban szeret?

Az igazi annak a gyűrűje léssen,
 Isten-ember előtt mely kedvessé tészen;
 Isten-ember előtt kedves hogy is lehet,
 A kit még a saját testvére se szeret?

Szemöket lesütve hallgattak az ifjak.
 Szólt a bíró: „kiki magát szereti csak!
 Az igazi gyűrű bizonynyal elveszett,
 S hármat csináltatott apátok a helyett.

Ítélet gyanánt most halljátok tanácsom,
 A megfogadását szívemből ajánlom.
 Nyugodjatok meg most szépen a dologban,
 Ne is bolygassátok, hagyjátok, a hogy van.

Ha apjától kapta a gyűrűjét kiki,
 Higye, hogy csupán az övé az igazi.
 Lehet, hogy apátok már nem is akarta,
 Hogy tovább tartson az egy gyűrű uralma,

Egyformán szeretett mind hármotokat lám!
 Nem akarta egynek javát kettő kárán.
 Iparkodjatok hát tik is úgy szeretni,
 Az ő szeretetét meg is érdemelni,

Törekedjék kiki szíves szelídséggel,
 Erős igaz hittel és béketűréssel
 Megnyerni a kedvét istennek, embernek
 És azt örökölje apjátul a gyermek.

S gyűrűtök ereje ekkép nyilvánulva
 Egyszer valamikor tán ezredév múlva
 Unokáitok majd kérjék meg e széket,
 Tán egy bölcsőbb bíró bölcsebben ítélné.

Így szólt a bölcs zsidó a török császárnak
 Sokáig mindketten hallgatagon álltak.
 Megszólalt végtére törökök császára
 S ekképen válaszolt a zsidó szavára:

„Igazad van, hitét kiki szentül higye,
 De más vallásoknak ne legyen irigye.
 Értem bölcs mesédet, hogy az csak arra
 Üdvözüljön kiki saját szíve szerint.”